
Contactpersoon C.A. (Carolien) Wegstapel

Datum 4 oktober 2012

Kenmerk N001-1210586CAW-kmi-V01

Vleermuizenonderzoek Koningin Wilhelminaschool Ouderkerk aan den IJssel

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In opdracht van gemeente Ouderkerk heeft Tauw een vleermuizenonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de sloop van de Koningin Wilhelminaschool aan de Burgemeester Neetstraat te Ouderkerk aan den IJssel. Het onderzoek is gericht op het vaststellen van (vaste) paar- en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied.

Uit eerder ecologisch vooronderzoek (quickscan) van de Milieudienst Midden-Holland is gebleken dat er mogelijk vleermuizen voorkomen in het te slopen pand van de Koningin Wilhelminaschool. De kans bestaat dat als gevolg van de sloopwerkzaamheden (verblijfplaatsen van) vleermuizen, die beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet, worden verstoord of verdwijnen. Daarom is nader onderzoek noodzakelijk om de aanwezigheid van vleermuizen vast te stellen dan wel uit te sluiten. Wanneer vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied en wanneer daadwerkelijk verstoring of aantasting van de functionaliteit van het leefgebied optreedt, dan zijn vervolgstappen noodzakelijk om de functionaliteit van het leefgebied te garanderen.

Onderliggende notitie geeft alleen de tussentijdse resultaten weer van het onderzoek naar paar- en winterverblijven. Het betreft daarom nog géén volledig vleermuizenonderzoek. Onderzoek naar zomer- en kraamverblijven wordt in 2013 uitgevoerd. Naast de resultaten van het vleermuizenonderzoek worden in de notitie ook kort de consequenties en benodigde vervolgstappen aangegeven. De resultaten van nader soortgericht onderzoek zijn doorgaans drie jaar houdbaar.

1.2 Natuurwetgeving

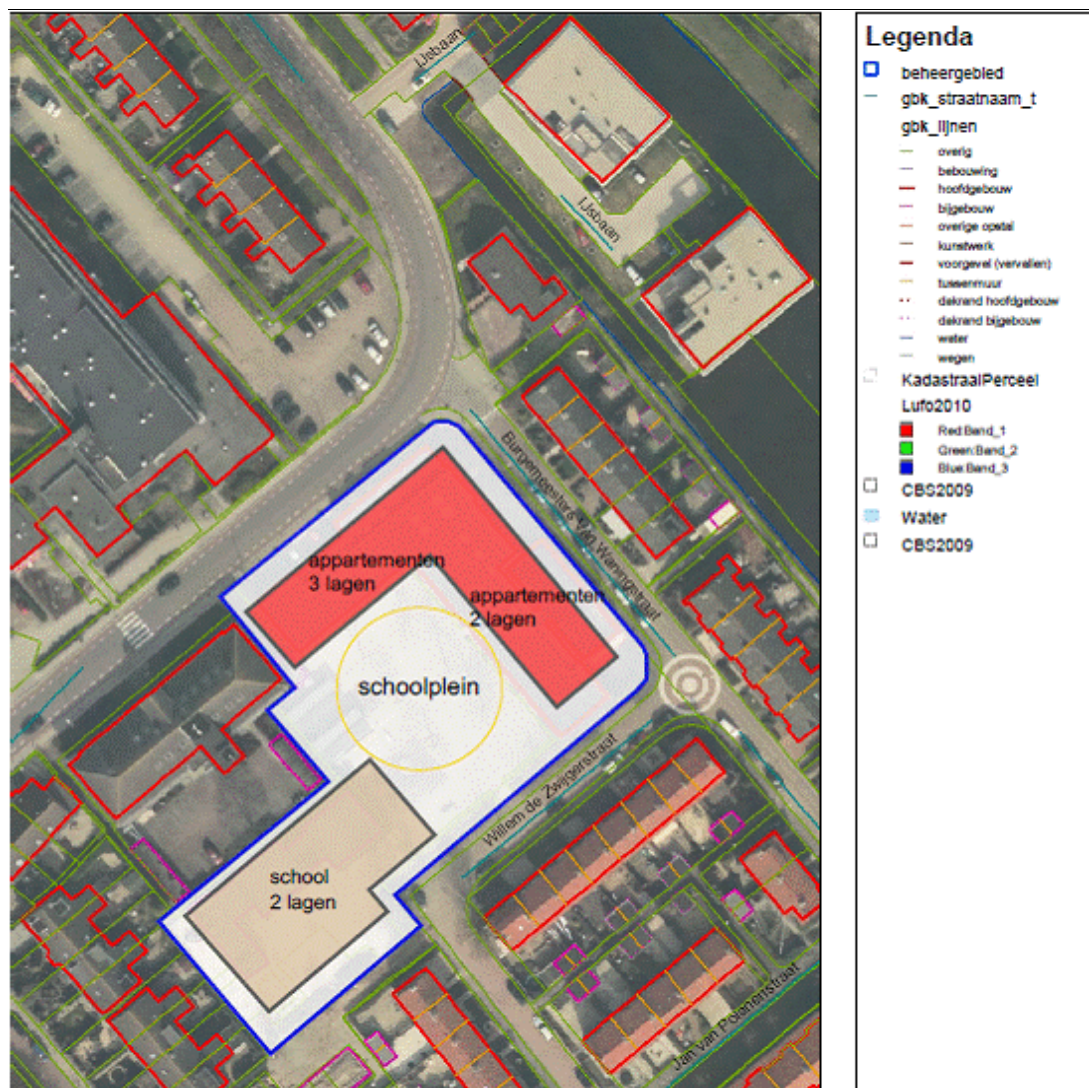
De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is nader onderzoek noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast' waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

Wanneer aanwezigheid van de soort en negatieve effecten op de soort niet kunnen worden uitgesloten, dan dient ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn.

1.3 Plangebied en beoogde ontwikkeling

Het plangebied is gelegen aan de Burgemeester Neetstraat in de bebouwde kom van Ouderkerk aan den IJssel. In het schoolgebouw zijn geschikte verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen aanwezig, voornamelijk onder de gevelbetimmering langs de bovenrand van de bebouwing. Met name op de plekken waar de afdichtlatten ontbreken, zijn er toegangs- en verblijfsmogelijkheden. Op het schoolplein staan jonge platanen. Ook rondom het plangebied zijn groenstructuren aanwezig.

De beoogde ontwikkeling bestaat uit sloop van de huidige bebouwing in het plangebied (blauw omlijnde vlak in Figuur 1.1).

Figuur 1.1 Globale begrenzing van het plangebied (blauw) en voorgenomen activiteiten.

2 Methode

2.1 Doel

Doel van het winteronderzoek is het vaststellen van paarverblijven en/of winterblijven van vleermuizen. De onderzoeksperiode voor paarverblijven en winterverblijven is augustus – september 2012. Verwachte soorten (op basis van quickscan) zijn Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. De kans is zeer gering dat grotere soorten als Laatvlieger en Meervleermuis aanwezig zijn, gezien de zeer kleine (potentiële) invliegopeningen.

2.2 Werkwijze

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector (type: Petterson D240X). Een batdetector is een apparaat dat ultrasone geluiden, die een vleermuis maakt, omzet in voor de mens hoorbare tikkende geluiden. Aan de hand van het ritme van het geluid en de frequentie waarop de vleermuis het beste wordt gehoord, de zogenaamde “piekfrequentie”, kan in veel gevallen worden bepaald om welke vleermuissoort het gaat.

Het aantal bezoeken, het tijdstip en de periode zijn gebaseerd op het vleermuizenprotocol van het Netwerk Groene Bureaus [NGB, 2012]. Hierin is de minimale onderzoeksverplichting, om tot een kwalitatief gedegen onderzoek te komen, vastgelegd. Het veldwerk is weersafhankelijk en is alleen bij (redelijk) gunstige weersomstandigheden uitgevoerd. Dit houdt voor vleermuizen in dat er geen of weinig neerslag is en weinig wind. Het veldbezoek is uitgevoerd op vrijdag 14 september 2012. Tijdens het onderzoek zijn vooral de bebouwing aan de kant van het schoolplein en aan de Burgemeester van Waningenstraat geobserveerd. Gedurende de avond was het halfbewolkt, windkracht 3, met af en toe zeer lichte regen en een temperatuur van circa 12 °C. De resultaten van het veldbezoek waren afdoende om een conclusie te trekken over de aanwezigheid van en effecten op paar- en winterverblijven van vleermuizen. Daarom is besloten het tweede onderzoek te schrappen. De laatste twee bezoeken, gericht op het vaststellen van kraam- en zomerverblijfplaatsen, vinden plaats in de periode mei-15 juli 2013.

3 Resultaten winteronderzoek

In dit hoofdstuk volgt een korte beschrijving van de resultaten van het veldbezoek op 14 september 2012. Waargenomen soorten zijn Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis.

3.1 Paar- en winterverblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied waarnemingen gedaan die duiden op aanwezigheid van paarverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis, namelijk:

- *Continue paarroepen op één locatie*

Al vroeg op de avond werden op twee plekken (locatie 1 en 2 op Figuur 3.1) roepende mannetjes van de Gewone dwergvleermuis gehoord. Na een half uur werd op locatie 1 niets meer gehoord. Echter, op locatie 2 werden (met korte tussenpozen) de hele avond continue paarroepen van een Gewone dwergvleermuis gehoord. Dit type gedrag duidt op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats in de zeer nabije omgeving van de locatie. De paarverblijfplaats kon in dit geval exact gelokaliseerd worden, namelijk binnen de betimmering boven het zonnescherm links van de ingang naar het gebouw. De betimmering bevat een afgesloten ruimte die goed afgedicht is. Openingen bevinden zich op de plekken waar leidingen naar binnentreden en aan de onderkant van het zonnescherm. Ook kan de behuizing van het zonnescherm niet uitgesloten worden als een paarlocatie. Er zijn tijdens het bezoek geen paarroepende individuen van Ruige dwergvleermuis waargenomen

- *Uitvlieger en activiteit rondom tijdstip van uitvliegen*

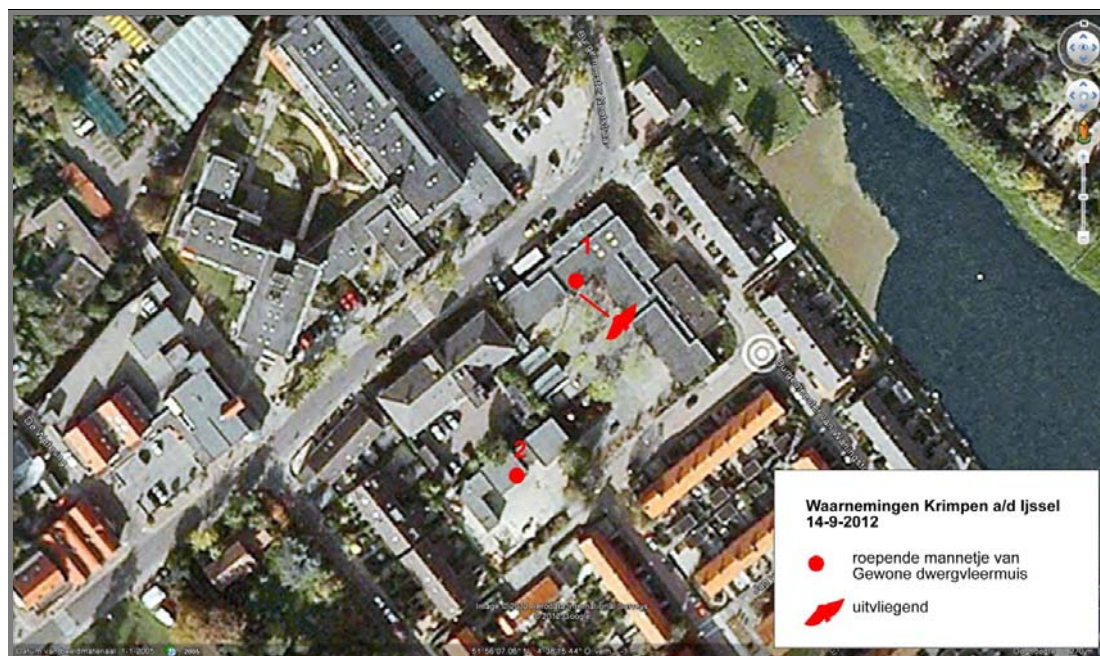
Tijdens het veldbezoek is op één plek (locatie 1 in Figuur 3.1) een vleermuis waargenomen die van onder de gevelbetimmering uitvloog. Bij nadere inspectie bleek dat op deze hoogte een afdichtlat ontbrak. Bovendien werd op het tijdstip van uitvliegen een verhoogde activiteit van vleermuizen waargenomen op en rond het schoolplein. Dit is een aanwijzing dat de gevels van het schoolgebouw verblijfplaatsen bevatten en dat het schoolplein direct na uitvliegen als foerageergebied wordt gebruikt. Alternatief is dat vleermuizen hun verblijfplaats hebben in de woningen in de directe omgeving (bijvoorbeeld onder dakpannen) en direct uitvliegen naar het plangebied.

Gezien de waargenomen paarroepactiviteit en de uitvlieger in het plangebied kan gesteld worden dat er ten minste twee paarlocaties van de Gewone dwergvleermuis aanwezig zijn.

Normaliter is paaractiviteit ook een goede indicator voor de aanwezigheid van een winterverblijf. In dit geval wordt dat echter niet verwacht, omdat de locaties waar de paarroepen zijn gelokaliseerd niet als winterverblijf geschikt zijn. De temperatuurwisselingen achter de gevelbetimmering zijn te groot, waardoor de locaties niet als winterverblijf kunnen fungeren.

3.2 Overige functies plangebied

Het schoolplein van de Koningin Wilhelminaschool wordt gebruikt als foerageergebied door meerdere individuen (maximaal 5) van de Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Met name rond het tijdstip van uitvliegen is de foerageeractiviteit op het schoolplein groot. Het schoolplein is geheel beschaduwd door jonge platanen en daardoor geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Aan de kant van de Burgemeester Waningenstraat zijn dwergvleermuizen doortrekkend (op vliegroute) waargenomen.

Figuur 3.1 Waarnemingen van vleermuizenonderzoek Oudekerk aan den IJssel op 14 september 2012.

4 Consequenties

4.1 Onderzoek naar paarverblijven en (potentiële) winterverblijven

- *Uitvoering onderzoek:* Conform vleermuizenprotocol, uitgevoerd op 14 september 2012
- *Waargenomen soorten:* Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis
- *Waargenomen functies:* Het plangebied vormt (onderdeel van) leefgebied van de Gewone dwergvleermuis in de vorm van paarverblijfplaatsen in de Koningin Wilhelminaschool. Het betreft in ieder geval twee paarverblijfplaatsen, maar mogelijk zijn onder de gevelbetimmering van de school nog meer paarverblijfplaatsen aanwezig zijn van één of enkele Gewone dwergvleermuizen. Gelet op de grote temperatuurwisselingen achter de gevelbetimmering wordt er géén winterverblijf verwacht
- *Effecten:* Voor de Gewone dwergvleermuis geldt dat er als gevolg van de beoogde sloopwerkzaamheden sprake is van aantasting van de functionele leefomgeving in de vorm van (paar)verblijfplaatsen. Negatieve effecten kunnen daarom niet worden uitgesloten
- *Consequenties:* In het kader van de Flora- en faunawet is een ontheffing voor de Gewone dwergvleermuis noodzakelijk

4.2 Onderzoek naar zomerverblijven en kraamverblijven

- *Uitvoering onderzoek:* Nog uit te voeren (conform vleermuizenprotocol) in de periode mei tot 15 juli 2013
- *Verwachte soorten:* Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis
- *Verwachte functies:* Zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis en eventueel Ruige dwergvleermuis
- *Mogelijke effecten:* Indien zomer- en/of kraamverblijfplaatsen aanwezig zijn, dan kunnen negatieve effecten als gevolg van de sloopwerkzaamheden niet worden uitgesloten
- *Eventuele consequenties:* Bij aanwezigheid van een zomer- en/of paarverblijfplaats is in het kader van de Flora- en faunawet een ontheffing noodzakelijk

4.3 Vervolg

De noodzaak tot ontheffing bij aanwezigheid van één of meerdere verblijfplaatsen van vleermuizen is recentelijk bevestigd in twee einduitspraken van de Raad van State (11 juli 2012), waarin wordt gesteld dat functies van een gebied voor aanwezige dieren altijd behouden moeten blijven. Maatregelen die effecten slechts verzachten zijn onvoldoende.

Daarom dienen bij uitvoering van de beoogde sloop van de Koningin Wilhelminaschool maatregelen te worden getroffen om negatieve effecten te voorkomen. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld:

- Ophangen van vleermuiskasten in de omgeving van het plangebied en/of in het nieuwe schoolgebouw, bijvoorbeeld prefab inbouwkasten (zie folder “Vleermuisvriendelijk bouwen” [Landschapsbeheer Flevoland et al., 2011]). Deze zijn 20-35 cm breed en 20-60 cm hoog, groot genoeg voor paarverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen tot 20 dieren
- Uitvoeren van sloopwerkzaamheden in de minst kwetsbare periode van vleermuizen, bij voorkeur eind oktober
- Ongeschikt maken van de bebouwing voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden (dus voor eind oktober)

Dergelijke maatregelen dienen te worden vastgelegd in een activiteitenplan horende bij een ontheffingsaanvraag, welke voorafgaande aan de werkzaamheden ter goedkeuring dient te worden voorgelegd aan Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I. De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. Het laten goedkeuren van het activiteitenplan én het uitvoeren van de bijbehorende maatregelen dienen vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot zes maanden.

5 Literatuur

[Landschapsbeheer Flevoland, Zoogdiervereniging & Tauw bv, 2011]

Vleermuisvriendelijk bouwen. Tekst: Erik Korsten, Herman Limpens m.m.v. Herman Bouman en Jeroen Reinhold, Lelystad, december 2011.

[Milieudienst Midden-Holland, 2012]

Quickscan ecologie KW-school, Ouderkerk aan den IJssel.

[Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur, 2012]

Vleermuisprotocol 2012.

Deze notitie is aantoonbaar vrijgeven.